

РОЗДІЛ 3 МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 327.7(4)

РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ (ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ СЕГМЕНТ)

REGIONAL DIMENSION OF THE FOREIGN POLICY OF UKRAINE (POLITICAL AND LEGAL SEGMENT)

Кулчар Т.Ф.,
*викладач кафедри історії Угорщини
та європейської інтеграції
Ужгородського національного університету*

Метою дослідження є аналіз транскордонного співробітництва між Україною і Угорщиною. Транскордонне співробітництво між двома межуючими країнами, на регіональному та локальному рівнях, що визначає його як важливий елемент Європейської інтеграційної політики. Таким чином, автор визначає, що євро-інтеграційна політика України може стати більш прагматичною, засобом розвитку транскордонного співробітництва та системи євро-регіонів.

Ключові слова: Україна, Угорщина, транскордонне співробітництво, регіон, конвенція.

Целью исследования является анализ трансграничного сотрудничества между Украиной и Венгрией. Трансграничное сотрудничество между двумя граничащими странами, на региональном и локальном уровнях, определяет его как важный элемент Европейской интеграционной политики. Таким образом, автор определяет, что евро-интеграционная политика Украины может стать более прагматичной, средством развития трансграничного сотрудничества и системы евро-регионов.

Ключевые слова: Украина, Венгрия, трансграничное сотрудничество, регион, конвенция.

The aim of the study is to analyze cross-border cooperation between Ukraine and Hungary. Cross-border cooperation between the two bordering countries, at the regional and local levels, defines it as an important element of the European integration policy. Thus, the author determines that the euro-integration policy of Ukraine can become more pragmatic, a means of developing cross-border cooperation and a system of euro-regions.

Key words: Ukraine, Hungary, cross-border cooperation, region, convention.

Україна як суб'єкт системи міжнародних відносин в центральноевропейському регіоні після східного розширення Європейського Союзу намагається якомога ефективніше адаптуватися до системи європейських норм та механізмів у сфері міжрегіонального і транскордонного співробітництва. Безперечно, перш за все важливим є відповідність власне принципам *aquis communitarie* регіональної політики Європейського Союзу. Отже, одним з пріоритетних напрямів реалізації зовнішньої політики країни є регіональний, міжрегіональний та транскордонний рівні. Безперечно, це

стосується питань децентралізації – розширення повноважень місцевих влад регіонів, передачі їм частини повноважень державного центру, в тому числі у сфері міжнародних відносин, і що особливо важливо – це формування нової системи фінансування регіонів.

З-поміж низки політико-правових документів країн Європи, які стосуються міжрегіональної кооперації та транскордонної співпраці, рельєфно визначається так би мовити базовий європейський документ Ради Європи – так звана Мадридська конвенція, а саме – *Рамкова Конвенція про транскордонне співробіт-*

ництво між територіальними общинами або властями (ETS No106), яку було підписано у Мадриді 21 травня 1980 року. Дана Конвенція визначає сутність “*транскордонного співробітництва*”, яке означає будь-які спільні дії, спрямовані на поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох держав, та на укладення з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей» (стаття 2) [1].

Мадридську Конвенцію ратифікувала як Верховна Рада України, так і Державні Збори Угорщини. Таким чином, як зазначають експерти, цей важливий європейський документ, його *положення* (міжнародно-правові норми стосовно транскордонного співробітництва, закріплені у Конвенції) стали частиною національного законодавства України і Угорщини, отже *мають пріоритет над внутрішнім правом сусідніх країн*, згідно зі статтею 27 Віденської Конвенції про право міжнародних договорів 1969 року [2].

Наступні положення, статті визначають власно суб’єктів співробітництва – територіальні власті та общини (стаття 2), механізм реалізації домовленостей і угод, їх типологія (стаття 3-7). У додатку визначені типові міждержавні угоди про транскордонне співробітництво на місцевому та регіональному рівнях, а також рамкові угоди, договори та статути, які можуть слугувати основою для транскордонного співробітництва між територіальними общинами або властями [3].

В контексті нашого дослідження у політико-правовому вимірі на особливу увагу заслуговують три додаткові протоколи до цієї Конвенції. Додатковий Протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який набув чинності 1 грудня 1998 року, по суті, посилює Рамкову Конвенцію, визначаючи право територіальних общин або властей: «укладати угоди про тран-

скордонне співробітництво з територіальними общинами або властями інших держав у рівноцінних сферах компетенції відповідно до процедур, передбачених в їхніх статутах, із дотриманням національного законодавства» (стаття 2) [4]. Принципово важливим є і можливість створення сторонами органу транскордонного співробітництва (стаття 3-4), що є основою для розбудови інституційної інфраструктури транскордонного співробітництва по обидва боки кордону [5].

Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується між територіального співробітництва, спрямований встановити правові рамки для взаємовідносин між територіальними общинами або властями двох та більше Договірних Сторін, які розташовані поблизу одна одної. Згідно статті 1 «Міжтериторіальне співробітництво» означає будь-яку спільну діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними общинами або властями двох та більше Договірних Сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми властями, включаючи укладання з територіальними общинами або властями інших держав угод про співробітництво» [6].

На сьогодні, найактуальнішим документом для регіонів України, з точки зору ратифікації і реалізації його положень, є Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями стосовно Об’єднань євро регіонального співробітництва (ОЕС). Протокол має на меті закласти фундаментальні правові засади, що регулюють правосуб’єктність та порядок утворення ОЕС. Правила імплементації закладені у національному законодавстві договірних сторін, навіть стаття 1 і 2 – зобов’язання і терміни, спрямовує на використання положень Мадридської конвенції [7].

На міждержавному рівні між Україною та Угорською Республікою у Будапешті 11 листопада 1997 року було підписано

Угоду між урядом України та урядом Угорської Республіки про транскордонне співробітництво: «Уряд України та Уряд Угорської Республіки, які надалі іменуються «Договірні Сторони», усвідомлюючи переваги співробітництва між органами місцевого та регіонального самоврядування, що було сформульовано в «Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями», підписаної в місті Мадриді 21 травня 1990 року, до якої приєдналися країни Договірних Сторін, враховуючи набутий досвід співробітництва між місцевими та регіональними владами в Європі, які створюють умови для ефективного виконання їх завдань, а також сприяють розвиткові адміністративних одиниць, домовились про підтримку та сприяння транскордонному співробітництву між органами місцевого та регіонального самоврядування (стаття 1) [8].

Статті 2 і 3 визначають дефініції та суб'єктів співпраці, статті 5 і 6 визначають можливість, механізм створення і фінансування Змішаної Комісії з метою координування конкретних завдань співробітництва [9].

Особливої уваги заслуговує стаття 7, де конкретно дано перелік транскордонного співробітництва у наступних сферах:

- розвиток населених пунктів і регіонів;
- транспорт та зв'язок;
- енергетика;
- охорона навколишнього середовища та природи;
- охорона водних ресурсів та їх раціональне використання;
- забруднення повітря та зниження рівня шуму;
- освіта, професійне навчання, наукові дослідження;
- охорона здоров'я;
- туризм
- проблеми населення прикордонної зони;
- питання, пов'язані із створенням та функціонуванням контрольно-пропускних пунктів;

- транскордонне економічне співробітництво;
- гуманітарне співробітництво [10].

Організаційно-правовий вимір українсько-угорської транскордонної співпраці регулюється також і на регіональному, локальному рівнях – підписано низку угод між прикордонними областями Закарпатською областю України та комітатом Саболч-Сатмар-Берег Угорщини.

На національному рівні жодна європейська країна, включно і Угорська Республіка, не мають окремих законів про транскордонне співробітництво. Втім, Україна має такий закон – Закон про транскордонне співробітництво, який набрав чинності 24 червня 2004 року [11], і Постанову Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 р. «Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів» [12], де чітко визначається: «Розвиток єврорегіонів на території України здійснюється відповідно до вимог актів законодавства, зокрема Законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про зовнішньоекономічну діяльність», Указу Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики та Угоди про партнерство і співробітництво між Європейськими співтовариствами, їхніми державами-членами та Україною, інших міжнародних договорів України» – які також визначають організаційно-правове регулювання транскордонного співробітництва в Україні. Важливою інституційною формою транскордонного співробітництва є *єврорегіони* – двохсторонні і багатосторонні міжнародні асоціації та об'єднання прикордонних адміністративно-територіальних одиниць України та Угорщини. Українські і угорські прикордонні регіони, а також Польщі, Словаччини і Румунії у лютому 1993 року заснували *міжнародну асоціацію Карпатський Єврорегіон*.

Таким чином, вищезазначені європейські документи є базовими з розвитку транскордонного співробітництва між

регіонами України та Угорщини. У політико-правовому, організаційному вимірах сформовано європейського рівня міжнародно-правову, договірну базу українсько-угорського транскордонного співробітництва, яка створює правові рамки і засади двосторонніх транскордонних стосунків

для ефективного співробітництва прикордонних адміністративно-територіальних одиниць України і Угорщини. На нашу думку, саме засобом розвитку транскордонного співробітництва можливо і активізувати євро інтеграційні прагнення України на регіональному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (ETS No106) – Мадрид, 21 травня 1980 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Кіш Є. Центральна Європа в сучасній системі єврорегіональної інтеграції / Кіш Є. Ужгород: Ліра, 2008; Балян А.В. Міжрегіональне, транскордонне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу / А.В. Балян – Ужгород: Ліра, 2005.
3. Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (ETS No106) – Мадрид, 21 травня 1980 р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
4. Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
5. Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
6. Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
7. Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
8. Режим доступу: www.rada.kiev.ua/laws; <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
9. Режим доступу: www.rada.kiev.ua/laws; <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
10. Режим доступу: www.rada.kiev.ua/laws; <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
11. Закон України “Про транскордонне співробітництво” 24 червня 2004 року. № 1861-IV. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
12. Постанова КМУ від 29 квітня 2002 р. № 587 “Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів” (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабміну № 270 від 01.03.2003 р. та № 1402 від 04.09.2003 р.).